

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

ια) ΤΟ ΚΑΤΟΧΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

Ἡ προβολή τῶν σχετικῶν ἑλληνικῶν ἀξιώσεων

Ἐπιστολή 1^{ης} Φεβρουαρίου 2011

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.sartzetakis.gr

© Χρήστος Α. Σαρτζετάκης, Αγίας Σοφίας 6, 152 36 Ν. Πεντέλη

ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΟΣ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ ΔΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΝ – ΑΤΟΜΙΚΗΝ ΧΡΗΣΙΝ

ΚΑΘΕ ΑΛΛΗ ΜΟΝΟΝ ΜΕΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΝ ΓΡΑΠΤΗΝ ΑΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ, ἐδημοσιεύθη
τὴν Παρασκευὴν 4^{ην} Φεβρουαρίου 2011
εἰς τὴν ἀπογευματινὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν
« Ε Σ Τ Ι Α ».

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ

*****

ΤΟ ΚΑΤΟΧΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

Ἡ προβολὴ τῶν σχετικῶν ἑλληνικῶν ἀξιώσεων

*****

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα τῶν ἑλληνικῶν ἀξιώσεων ἔναντι τῆς Γερμανίας διὰ τὰ δεινά, πὺν ὑπέστημεν ἐξ αὐτῆς (καὶ τῆς Ἰταλίας) κατὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον, ἐξ ἀφορμῆς ἐπιτυχοῦς δικαστικῆς ἐπιδιώξεως ἀποζημιώ-σεως θυμάτων καὶ ἐπιχειρουμένης ἀναγκαστικῆς ἐκτελέ-σεως τῶν σχετικῶν καταψηφιστικῶν δικαστικῶν ἀποφά-σεων εἰς βάρος τοῦ γερμανικοῦ δημοσίου.

Τὸ θέμα ἀπησχόλησε, πλὴν τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων καὶ διαφόρων ομάδων πολιτῶν, εὐρύτατα καὶ τὸν τύπον. Μεταξὺ τῶν δημοσιευμάτων αὐτῶν συνετώτερα ἦσαν ἄρθρα τοῦ τέως Πρέσβευς τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννου Μπουρλογιάννη-Τσαγγαρίδη εἰς τὴν ἐφημερίδα "ΕΣΤΙΑΝ", τὰ ὅποια ὁμως διελάμβανον τὴν ἱστορικὴν ἀνακρίβειαν, ὅτι δῆθεν τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς Γερμανίας διὰ πρώτην φορὰν τὸ 1995.

Ἐπεβάλλετο ἐκ τούτου ἡ ἀνασκευὴ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ψεύδους, δεδομένου ὅτι πολὺ προηγουμένως, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἑμοῦ προσωπικῶς τὸ 1987 ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Προεδρίας μου, προεβλήθησαν ἐπισήμως ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὅλαι αἰ ἐκ τοῦ πολέμου ἀξιώσεις μας ἔναντι Γερμανίας (καὶ Ἰταλίας), διὰ πολεμικὰς ἐπανορθώσεις, ἀποζημιώσεις καὶ ἀποδόσεως τοῦ κατοχικοῦ δανείου.

Πρὸς τοῦτο καὶ ἀπέστειλα εἰς τὴν ΕΣΤΙΑΝ τὴν ἀπὸ 1.2.2011 ἐπιστολὴν μου, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ φύλλον τῆς 4.2.2011, σελ. 8 ἐντὸς πλαισίου, μὲ παρὰ πόδας "ἀπάντησιν" τοῦ ἐλεγχομένου δι' ἀνακρίβειαν ἄρθρογράφου της.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

Κείμενα ἀπὸ τὴν Ἱστοσελίδα www.sartzetakis.gr

Κατωτέρω παρατίθενται κατὰ πρῶτον ἡ ἐπιστολή μου καὶ ἐν συνεχείᾳ σύντομος σχολιασμός τῆς λογικῶς αὐτοφῶρος ἐτοιμορρόπου “ἀπαντήσεως” Μπουρλογιάννη.

A) Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΣ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

Νέα Πεντέλη, 1^η Φεβρουαρίου 2011.

Ἐφημερίδα ΕΣΤΙΑΝ
Αντίμον Γαζῆ 9
105 61 Ἀθῆναις
estianews@otenet.gr

ΔΙΑ ΤΟ ΚΑΤΟΧΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

Κύριε Διευθυντά,

Τακτικὸς ἀπὸ δεκαετιῶν ἀναγνώστης τῆς ἐγκρίτου ἐφημερίδος σας παρηκολούθησα καὶ τὰ πρόσφατα ἐνδιαφέροντα ἄρθρα τοῦ Πρέσβευος ἐ.π. **Ἰωάννη Μπουρλογιάννη – Τσαγγαρίδη** “Ἐγκλήματα πολέμου καὶ κρατική ἐτεροδικία” (ΕΣΤΙΑ, 22.1.2011, ἀναδημοσίευσις παλαιότερου ἄρθρου), “Οἱ γερμανικὲς ἀποζημιώσεις” (ΕΣΤΙΑ 14.1.2011) καὶ “Μία διευκρίνηση γιὰ τὸ κατοχικὸ δάνειο” (ΕΣΤΙΑ 31.1.2011). Ὁρθῶς στὰ ἄρθρα αὐτὰ διακρίνονται οἱ ἔναντι τῆς Γερμανίας, γιὰ τὰ ὅσα δεινὰ ὑπέστημεν ἀπὸ αὐτὴν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου, ἀξιώσεις μας σὲ πολεμικὲς ἐπανορθώσεις, ἀποζημιώσεις καὶ ἐπιστροφῆς τοῦ κατοχικοῦ δανείου. Σημειωτέον, ὅτι τὸ κατοχικὸν αὐτὸ δάνειον συνιστοῦσαν αἱ ἀναγκαστικῶς ἐπιβληθεῖσαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς αὐθαιρέτως ὑπὸ μορφήν προκαταβολῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀναλήψεις ποσῶν κατοχικῶν δραχμῶν ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν καὶ Ἰταλικῶν Ἀρχῶν κατοχῆς, διὰ τὰς ὁποίας καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἀξίωσις ἀποδόσεως τοῦ ἰσαξίου αὐτῶν.

Ὅμως στὴν ὅλη συνετὴν ἀνάπτυξιν ἀνέγνωσα μίαν ἀπρόσμενην ἀνακρίβεια, τὴν ἀκόλουθη : Γράφει συγκεκριμένως ὁ διακεκριμένος διπλω- μάτης, ὅτι “τὸ θέμα τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Κατοχικοῦ Δανείου ἐτέθη στὴν Γερμανία γιὰ πρώτη φορὰ ἐπισημῶς ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνησις στὴν ρηματικὴ διακοίνωσις, πὺν ἐπέδωσα στὸ Γερμανικὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν στίς 14 Νοεμβρίου 1995, ὡς Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος στὴν Βόννη”. Ἐτσι ἐμφανίζεται, ὅτι ἡ ἐπίσημος Ἑλλάς ὠλιγόρησε ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον πεντηκονταετίαν μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου νὰ θέσῃ τὸ θέμα τῆς ἀποδόσεως τοῦ κατοχικοῦ δανείου.

Αυτό όμως δὲν εἶναι ἀληθές. Αντιθέτως, ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, ἤδη κατὰ τὴν Διάσκεψιν τῶν Γερμανικῶν Ἐπανορθώσεων στὸ Παρίσι προέβαλε κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 21^{ης} Δεκεμβρίου 1945 τὴν ἀξίωσιν περὶ πληρωμῆς τῆς ἀξίας τῶν ἐν λόγω προκαταβολῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἔναντι ἐξόδων κατοχῆς, δηλαδὴ ἀποδόσεως τοῦ κατοχικοῦ δανείου. Τὸ αἴτημα τότε δὲν ἐτελεσφόρησε, ἀλλὰ ἡ Ἑλλάς, ἐπιφυλαχθεῖσα, τὸ ἐπανελάβε ἔναντι τῆς *Γερμανίας* καὶ κατὰ τὴν *Συνδιάσκεψιν* τοῦ Φεβρουαρίου 1951 στὸ Λονδίνον, ἀναβληθείσης ὅμως καὶ πάλιν ἐπ'αὐτοῦ ἀποφάσεως. Τὴν αὐτὴν ἀξίωσιν ὑπέβαλεν ἡ Ἑλλάς καὶ ἔναντι τῆς *Ἰταλίας* κατὰ τὴν Διάσκεψιν τῆς *Συνθήκης Εἰρήνης* μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας. Καὶ ἡ *Ἑλληνικὴ Βουλὴ* ἠσχολήθη μὲ τὸ θέμα κατὰ Φεβρουάριον 1953 κατόπιν ἐρωτήσεως διαπρεποῦς μέλους τῆς, τοῦ βουλευτοῦ Φλωρίνης καὶ τέως Ὑπουργοῦ ἀειμνήστου *Γεωργίου Μόδη*, καταγομένου ἀπὸ τό, ὑπὸ τῶν σκοπιανῶν κατεχόμενον, ἑλληνικώτατον *Μοναστήρι*.

Ἡ ἐπίσημος Ἑλλάς λοιπὸν δὲν ἠδράνησε, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς καὶ ἐπανειλημμένως ἔκτοτε ἀνεκίνησε τὸ θέμα. Αὐτὸ ἔγινε καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἰδικῆς μου Προεδρίας, κατὰ κάποιον τρόπον μὲ πρωτοβουλία μου ὑπὸ τις ἀκόλουθες συνθήκες. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν κατὰ *Ἰούνιον 1987* στὴν Ἑλλάδα τοῦ Προέδρου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας (τότε Δυτικῆς Γερμανίας) *φόν Βαίτςζαϊκερ*, εἰς τὸν διαβιβασθέντα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου μας τῶν Ἐξωτερικῶν πρὸς ἐμὲ ἐνημερωτικὸν φάκελον ἐπὶ τῶν ἑλληνογερμανικῶν σχέσεων – παρόμοιος τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀποσταλῆ καὶ εἰς τὸν Πρωθυπουργόν - παρετήρησα, ὅτι ἀπουσίαζεν ἀναφορὰ εἰς τὰς ἐκκρεμεῖς ἐκ τοῦ κατοχικοῦ δανείου ἀξιώσεις μας. Τὸ θέμα τὸ ἐγνώριζα ἤδη ἀπὸ ἐμβριθῆ μελέτην τοῦ Καθηγητοῦ μου τῆς Δημοσίας Οἰκονομικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἀειμνήστου *Παναγιώτου Δερτιλῆ* ὑπὸ τὸν τίτλον “ *Ἀριθμοὶ καὶ κείμενα τῶν ἐξόδων κατοχῆς καὶ ἡ ἀξιώσις τῆς Ἑλλάδος*” (Ἀθῆναι 1964). Πρόκειται περὶ ἐπιστημονικῆς, ἐμπεριστατωμένης μελέτης ἐνὸς διαπρεποῦς οἰκονομολόγου μὲ διεθνῆ ἀναγνώρισιν ἐκ τῆς πληθώρας (καὶ) τῶν εἰς ἀγγλικήν, γαλλικὴν, ἰταλικὴν καὶ γερμανικὴν γλῶσσαν δημοσιευθειῶν μελετῶν του, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ διὰ τὰς ἐκ τοῦ ἀ'παγκοσμίου πολέμου ἀντιστοίχους ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος διὰ πολεμικὰς ἐπανορθώσεις καὶ ἀποζημιώσεις ἔναντι τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας. Μάλιστα, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι, ὁ Καθηγητὴς αὐτὸς ἐχρησιμοποίησε πρῶτος τεκμηριωμένως τὸν ὄρον «*κατοχικὸν δάνειον*», ὁ ὁποῖος σὲ κανένα ἐπίσημο κείμενο τῆς κατοχικῆς περιόδου δὲν ἀναφέρεται. Γνώστης λοιπὸν τοῦ θέματος, ἀμέσως ἐπεκοινώνησα τηλεφωνικῶς μὲ τὸν τότε Πρωθυπουργὸν *Ἀνδρέαν Παπανδρέου*, ἐπισημαίνων τὴν παράλειψιν. Ὁ ἀείμνηστος, χαρακτηριστικῆς πνευματικῆς εὐστροφίας, Πρωθυπουργὸς εὐθύς μετὰ τὸ τηλεφώνημά μου ἐνημερώθη ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν καὶ τὸ συνεζήτησεν ἀκολουθῶς μαζί μου, τότε μάλιστα τοῦ ἔδωσα καὶ φωτοαντίγραφον τῆς ἀνωτέρω ἐκ σελίδων 32 μελέτης τοῦ Καθηγητοῦ *Δερτιλῆ*, μοῦ ἐτόνισε δέ, ὅτι ἐπιβάλλεται καὶ πρέπει νὰ θέσωμεν τὸ θέμα εἰς τὸν ἀναμενόμενον Γερμανὸν Πρόεδρον. Πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινε καὶ ἀπὸ ἐμέ, κατὰ τὴν πλεον τῆς ὥρας κατ' ἰδίαν συνάντησιν-συνομιλίαν μας εἰς τὸ Προεδρικὸν Γραφεῖον μὲ τὸν

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

εὐπατρίδην Γερμανὸν Πρόεδρον, κατὰ τὴν ὁποίαν μεταξὺ καὶ τῶν ἄλλων ἔθνικῶν μας θεμάτων (τοῦ λεγομένου “μακεδονικοῦ”, τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν σχέσεων μας μετὰ τὴν Τουρκίαν, τοῦ Κυπριακοῦ, κλπ.) ἔθιξα καὶ συνεζήτησα καὶ τὸ προκείμενον θέμα. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸν κατὰ τὰς ἰδικὰς του μετὰ τὸν Γερμανὸν Πρόεδρον συναντήσεις. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς ἐπισήμου αὐτῆς ἐπισκέψεως τοῦ Γερμανοῦ Προέδρου καὶ ἀρκετὰ τηλεγραφήματα τῆς Πρεσβείας μας στὴν Βόννη, τῶν ὁποίων, ὡς καὶ ὄλων τῶν Πρεσβειῶν μας, ἐλάμβανον γνῶσιν, διότι ἀντίγραφα αὐτῶν διεβιβάζοντο καθημερινῶς στὴν Προεδρία τῆς Δημοκρατίας, ἀνεφέροντο καὶ σὲ σχετικὰς πρὸς τίς ἐν γένει ἀξιώσεις μας ἔναντι τῆς Γερμανίας ἐνέργειές της. Φυσικὰ ἀγνοῶ τὰ μετὰ τὴν Προεδρικήν μου θητείαν, δηλαδὴ μετὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1990, γενόμενα.

Καὶ ἐν συμπεράσματι : Στὴν Γερμανία δὲν ἐτέθη τὸ θέμα τοῦ κατοχικοῦ δανείου γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ τὴν ρηματικὴ διακοίνωσι τῆς 14.11.1995, πὺ ἐπέδωσε στὸ Γερμανικὸν Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν στὴν Βόννη ὁ Πρέσβυς μας Κύριος Ἰωάννης Μπουρλογιάννης –Τσαγγαρίδης. Ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἐπισήμως θέσει ἔναντι τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας τὸ θέμα καὶ τοῦ κατοχικοῦ δανείου, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων γιὰ πολεμικὰς ἐπανορθώσεις καὶ ἀποζημιώσεις ἀξιώσεων μας ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, ἤδη ἀπὸ τὸ 1945, καὶ ἐπανειλημμένως ἔκτοτε τὸ ἀνεκίνησε.-

*Μετὰ τὴν προσήκουσα τιμὴ
Χρῆστος Α. Σαρτζετακῆς*

Αἰγίας Σοφίας 6, 152 36 Νέα Πεντέλη www.sartzetakis.gr

B) ΕΠΙ ΤΗΣ “ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΣ” ΜΠΟΥΡΛΟΓΙΑΝΝΗ.

Παρὰ πόδας τῆς δημοσιευθείσης αὐτῆς ἐπιστολῆς μου καὶ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ πλαισίου ἡ ΕΣΤΙΑ κατεχώρισε καὶ ἀπάντησιν τοῦ κ. Μπουρλογιάννη, εἰς τὴν ὁποίαν, - ἐνῶ δὲν ἀναιρεῖται οὐδὲ λέξις ἐκ τῶν γραφομένων μου καὶ ἀντιθέτως συνομολογεῖται, ὅτι ὄντως ἡ Ἑλλὰς εἶχε προβάλλει «τὴν ἀξίωση γιὰ τὴν ἐπιστροφή τοῦ δανείου ἤδη στὴ Διάσκεψιν τῶν Γερμανικῶν Ἐπανορθώσεων στὸ Παρίσι τὸ 1945 ..., ὡς καὶ μεταγε-νεστέρως», - περιλαμβάνεται καὶ ἡ παράδοξος ἀποψις, ὅτι πρὸ τῆς ἐνοποιήσεως τῶν δύο Γερμανιῶν δὲν ἦτο ὄριμος ἡ σχετικὴ ἀξίωσις τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ ὁ διακανονισμὸς τοῦ θέματος «ἀνεβάλλετο μέχρι τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης Εἰρήνης» καὶ ἐπομένως οὔτε δυνατὴ, ὅπως γράφη, «ἡ ἐπίσημη προβολὴ τῶν ἑλληνικῶν ἀξιώσεων», ἡ ὁποία μόνον μετὰ τὴν Συνθήκην Ἐνοποιήσεως τῶν δύο Γερμανιῶν τῆς 31.8.1990 καὶ δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 7 τῆς Συνθήκης τῆς Μόσχας τῆς 12.9.1990 περὶ Ὀριστικῆς Ρυθμίσεως τῶν θεμάτων, πὺ ἀφοροῦν

τὴν Γερμανία, κατέστη δυνατή, ἢ ἐπίσημη αὐτὴ προβολή, ἢ ὅποια καὶ ἔγινε μὲ τὴν ὑπ'αὐτοῦ ἐπιδοθεῖσα ρηματικὴ διακοίνωσι, ἀφοῦ τότε μόνον «ὠρίμασε»!

Ἐπὶ τῆς προκειμένης "ἀπαντήσεως" Μπουρλογιάννη θὰ πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ παρατηρήσω, ὅτι οὐδέποτε προεβλήθη ἀπὸ γερμανικῆς πλευρᾶς, οὔτε ὅταν ἀνεκινήθη τὸ θέμα ἀπὸ ἐμὲ ὡς Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἢ τὸν Πρωθυπουργόν, ἢ ἀντίρρησης, ὅτι οἱ σχετικὲς ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι "ὠριμες"! Καὶ νὰ ἐπισημάνω κυρίως, ὅτι ἡ παραδοξολογία τῆς "ἀπαντήσεως" εἶναι αὐτόφωρος, ἀφοῦ κατὰ τὴν λογικὴν τῆς :

- (α) ἐὰν δὲν ἐπῆρχετο ἢ συνένωσις τῶν δύο Γερμανιῶν, οἱ ἀξιώσεις τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς Γερμανίας διὰ πολεμικὰς ἐπανορθώσεις, ἀποζημιώσεις καὶ τὸ κατορικὸν δάνειον ποτὲ δὲν θὰ ὠρίμαζαν καὶ ἐκ τοῦ λόγου τούτου δὲν θὰ ἦτο ποτὲ δυνατὴ ἢ ἐπιδίωξις τῆς ἱκανοποιήσεώς των!
- (β) ὅλαι αἱ - προηγηθεῖσαι τῆς, ἐπιδοθείσης ἀπὸ αὐτόν, ὡς Πρόσβυν μας εἰς Βόννην, τὴν 14.11.1995 ρηματικῆς διακοινώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ Γερμανικὸν Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ἐπανει-λημμένως - συναφεῖς ἐνέργειαι τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, πρῶτον, δὲν ἦσαν ἐπίσημοι (!), ὡς ἐὰν εἶναι νοητόν, ὅτι προηγουμένως ἐνεργοῦσεν ἐπὶ τοῦ θέματος ἡ Ἑλλὰς δημοσίως μὲν (εἰς συνέδρια εἰρήνης κλπ.), πλὴν ἀνεπισήμως (!), καὶ, δεύτερον, ἦσαν ἀπερίσκεπτοι καὶ ἄστοχοι, δεδομένου, ὅτι ἐπεδίωκον τὴν ἱκανοποίησιν ἀξιώσεων μὴ ὠρίμων!
- (γ) μόνον ἢ ὑπ'αὐτοῦ ὡς Πρόσβευς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπιδοθεῖσα, ὡς ἀνωτέρω, ρηματικὴ διακοίνωσις εἶχεν ἐπίσημον χαρακτήρα, ἐνῶ αἱ σχετικαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ κείμενόν μου ἐνέργειαι προβολῆς τῶν ἀξιώσεων τῆς Ἑλλάδος τὸ 1987 ὑπ' ἐμοῦ ὡς Πρόεδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Ἑλληνος Πρωθυπουργοῦ πρὸς τὸν Γερμανὸν Πρόεδρον, ἀσφαλῶς δὲ καὶ προηγούμεναι, ἴσως δὲ καὶ ἐπόμεναι παρόμοιαι ὑπὸ ἄλλων, δὲν ἦσαν ἐπίσημοι (!), ὡς ἐὰν εἶναι ποτὲ δυνατόν, νὰ νοηθῇ ἐπισημότερος λόγος δι' ἓνα Κράτος ἀπὸ αὐτόν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ κατὰ τὰς ἐπισήμους συναντήσεις των...

Βεβαίως τὰ λάθη εἶναι ἀνθρώπινα. Καὶ ἡ ἀναγνώρισις δημοσίως ἐνὸς λάθους εἶναι ἴσως διὰ πολλούς, κυρίως τοὺς κατεχομένους ἀπὸ ἀμάθειαν καὶ δοκησιοφίαν, ὀδυνηρά. Ὅμως ἀσφαλῶς χειρότερα εἶναι ἢ προσπάθεια δικαιολογήσεως ἐνὸς λάθους μὲ αὐτοφώρους παραδοξολογίας καὶ λογικὰ ἀδιέξοδα, ὅπως αἱ προκείμεναι. Προτιμωτέρα ἦτο καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἢ ἐπιλογή τῆς σιωπῆς ...

Νέα Πεντέλη, 5^η Φεβρουαρίου 2011

Χρῆστος Α. Σαρτζετάκης
www.sartzetakis.gr